كتاب التجويد

هر اوقوچى بالاغه
بوش بيرلمه

قره باش

قزان ده : ناشرى :

ملت مطبعه ١٩٠٨ ملت مطبعه ١٩٠٨

КАЗАНЬ
ЭЛЕКТРО-ТИПОГРАФІЯ
«МИЛЛЯТЪ»
1910

بسم الله الرحمن الرحيم

الله تعالى گه حمد وثناو رسولنه ودخی آلنه واصحابنه صلوة وسلامدن صکره معلوم اوله که حرف مد اوچ: (واو، یا، الف) در. واو، ساکن اولوب ما قبلی اوترەلی اولسه حرف مد اولور. یا، ساکن اولوب ماقبلی استلی اولسه حرف مد اولور. الف ایسه دائما ساکن اولدغندن ماقبلی اوستلی اولسه هر وقت حرف مد اولور (اُوتِینَا) کبی* ودخی سبب مد ایکی: (همزه) (سکون) در حرکەلی بولغان الف که همزه دیرلر. اما ساکن، حرکەسی اولماغان حرف دیمکدر.

باب مد طبیعی

قاچان حرف مد اولوب سبب مد اولمسه، اول زمان مد طبیعی اولور مثالی: (تَوَّابًا) (اَبَدًا) (طٰهٰ) و (الٓرٰ) الف لام رانك راسی و (حٰمٓ) حامیم نك حاسی کبی. اما بونك مقداری بر الف حدلی مد اولنمقدر. بر الف حدلی دیمك، بر بارمق کوتەرو قدر دیمکدر.

باب مدّ متّصلْ

قاچان حرف مددن صوڭ سبب مد همزه اولوب ایکیسی بر کلمەده توشسەلر مد متصل اولور. مثالی (اِذَا جَآءَ) (اولٓئِكَ) (جِیٓءَ) (سُوٓءَ) کبی. مدّ متّصل نك مدّی واجبدر، متّفق علیه اولدیغیچون. متفق علیه دیمك، بارچه قاریلر مد ایتدیلر علی مراتبهم قصقارتمادیلر دیمکدر.

امّا بونك مرتبەسی؛ عاصمنك قرآءتی، حفص نك روایتی اوزره دورت الف حدلی مد اولنمقدر.

باب مد منفصل

قاچان حرف مد دنصکره سبب مد همزه اولوب، باشقه باشقه کلمه‌ده توشسه‌لر مد منفصل اولور مثالی: (یاأیها) (انی اخاف) (توبوا الی الله) کبی. ودخی حرف مد، گاه واو مقدرة اولور مثالی: (ان ماله اخلده) (عنده الا باذنه) کبی و گاه یاء مقدرة اولور مثالی: (وما یکذب به الا) (من علمه الا بماشاء) کبی. مد منفصل‌نڭ مدی جائزدر. مختلف فیه اولدیغیچون. مختلف فیه دیمك، قایسی قاری‌ءلر مد ایتدیلر وقایسیلری قصقارتدیلر دیمکدر. وبونڭ مرتبه‌سی؛ دخی عاصم‌نڭ قراءتی، حفص‌نڭ روایتی اوزره دورت الف حدلی مد اولنمقدر.

باب مد لازم

قاچان حرف مد دنصکره سبب مد اولوب سکون لازم توشسه، مد لازم اولور. سکون لازم دیب، طوقطاو سبیلی گنه بولمیچه، اصلی بولغان سکونگه ایتولور. مد لازم دورت تورلیدر: بری مد لازم کلمهٔ مثقله‌در. مثالی: (ولا الضالین) (الحاقة) (تأمرونی) کبی. وبری مد لازم کلمهٔ مخففه‌در. مثالی: (آلان) کبی. وبری مد لازم حرف مثقلدر مثالی: (الم) الف لام میمنڭ لامی و (المص) الف لام میم صادنڭ لامی (طسم) وطاسین میمنڭ سینی کبی. وبری مد لازم حرف مخففدر مثالی: (الم) الف لام میمنڭ میمی و (المص) الف لام میم صادڭ میمی وصادی و (الرا) الف لام رانڭ لامی و (حم) حامیمنڭ میمی کبی. مد لازمنڭ مدی واجبدر.

متفق علیه اولدیغیچون. وبونڭ مرتبه‌سی بارچه قاری‌لر قارشنده دورت الف حدلی مد اولنمقدر.

باب مدّ عارض

قاچان حرف مددنصکره سبب مد اولوب سکون عارض توشسه مدّ عارض اولور. سکون عارض دیب طوقطاغانده اولوب، قوشوب اوقوغانده توشه تورغان سکونگه ایتورلر. مثالی: (یعلمونَ) (یوم الدینِ) (نستعینُ) کبی. مدّ عارضنڭ مدّی جائزدر، مختلف فیه اولدیغیچون. واما بونڭ مرتبه‌سی اولدرکه قاچان آخری اوستلی اولسه اوچ تورلی درست اولور: اوزون، اورتاچه، قصقه. واگر آستلی اولسه دورت تورلی درست اولور: اوزون، اورتاچه، قصقه. همده رَوْم. روم دیب یاشرن آواز ایله حرکه‌نی طلب ایتمگه دیرلر. اوتره‌لی اولسه‌یدی تورلی درست اولور: اوزون، اورتاچه، قصقه، اوزون ایله اشمام، اورتاچه ایله اشمام، قصقه ایله اشمام همده رَوْم. اشمام دیب سکوندنصکره ایرنلرنی جوموغه دیرلر.

باب مدّلین

قاچان حرف‌لیندنصکره سبب مد اولوب سکون واقع اولسه مدّ لین اولور. امّا (واو) (یا) ساکن اولوب آلغی یاقلری اوستلی بولسه اڭا حرف لین دیرلر. مثالی: (والصّیفْ) (علیْه) (من خوْف) (ولانوْم) کبی. مدّلیننڭ مدّی مختلفٌ فیه اولدیغیچون جائزدر.

واَمّا بونڭ مرتبه‌سی اولدرکه قاچان بونده سبب مد اولوب سکون لازم توشسه ایکی تورلی درست اولور: اوزون، اورتاچه. مثالی: (کهیعص و حمعسق) قول شریفلرنده واقع اولان عین لفظلری کبی.

واگر سکون عارض اولسه مدّ عارض کیبدرکه، اوچ، یادورت، یا یدی تورلی درست اولور. الکی سویلنگان مثاللر کبی.

باب تنوینْ ویانون ساکن

تنوین ؛ ایکی اوسکه، ایکی آسْقه وایکی اوتره‌گه دیرلر.

واَمّا نون ساکن دیوب حرکه‌سز نونغه دیرلر.

باب اخفاء

اخفاءحرفلری اون بیش حرفدرکه بو بیتْنڭ اوّلگی حرفلریدر:

صفْ، ذا، ثنا، جود، شخص، قد، سما، کرماً،

ضعْ، ظالماً، زدْ، تقًا، دم، طالبا، فتری

قاچان تنوین ویانون ساکن بو اون بیش حرفدن برینه اوچراسه اخفاء اولور. مثالی: (غنیٌّ کریمٌ) (وفتحٌ قریبٌ) (عنْ صلوتهم) کبی.

تعریفی: الاخفاءحالةبین الاظهار والادغام عاریةً عن التشدیدمع بقاء الغنّة

باب اظهار

حرف اظهار آلطی حرفدرکه بو اسماء شریفلرنڭ اوّلگی حرفلریدر.

اللّه، حیٌّ، خالقٌ، عدلٌ، غنی، هادیا. قاچان تنوین ویانون ساکن بو آلطی حرفدن برینه اوچراسه اظهار اولور مثالی: (غفورٌ حلیمٌ) (منْ امنَ) (من خوف) کبی.

تعریفی: الاظهار وهو الا نفصال تباعدابین الحرفین.

باب اقلاب

اقلاب حرفی (با) در. قاچان تنوین ویانون ساكن باغه یولقسه اقلاب اولور. مثالی (سميعٌ بصيرٌ) (مِنْ بعدُ) (لَيُنبَذَنَّ) كبی.
تعريفی: الاقلاب هو قلب النون السّاكنة اوالتنوين ميماً خالصاً واخفاؤها عندالباء بغُنّة. غُنّة ديب طاناودن كيلگان طاوشقه ايتورلر.

باب ادْغام مع الغُنّة

ادغام مع الغنة حرفلری دورت حرفدر كه (ينمو) حرفلريدر. قاچان تنوين ويانون ساكن بو دورت حرفدن برينه اوچراسه ادغام مع الغنة اولور. مثالی: (خيراً يره) (فضلاً من الله) (ومَن يعمَل) كبی.
امانون ساكن ايله (واو) ياخود (يا) بر كلمه‌ده واقع اولسه‌لر اول زمان اظهار اولور. مثالی: (بنيانٌ) (قنوانٌ) (صنوانٌ) كبی *

باب ادغام بلا غنه

ادغام بلاغُنّة حرفلری ايكی حرف‌در كه (لر) حرفلريدر. قاچان تنوين ويانون ساكن بو ايكی حرفدن برينه اوچراسه ادغام بلاغُنّة اولور. مثالی: (غفورٌ رحيم) (هدًى للمتقين) (من ربهم) كبی

باب ادغام مثلين

اگر بر حرف ساكن اولوب ينه اوز اوخشاشينه اوچراسه ادغام مثلين

اولور. مثالی:(فما ربحت تجارتهم) (ان اضرب بعصاك) (آووا ونصروا) کبی.

تعریفی. ما اتحدا مخرجا وصفة. اما نون ساکن نونغه اوچراسه هم ادغام مثلین وهم ادغام مع الغنة اولور. مثالی: (من نار) (ومن نعمره) کبی. امّا میم ساکننك اوچ حالی وار در: میم ساکن میمگه اوچراسه ادغام مثلین مع الغنه اولور. مثالی:(علیهم مؤصدة) (اطعمهم من جوع) کبی. میم ساکن باغه اوچراسه اخفاء اولور. مثالی (انّ ربهم بهم) (ترمیهم بحجارة) کبی میم ساکن میم ایله بادن غیری حرفکه اوچراسه اظهار اولور. مثالی (هم فیه) لکم دینکم) کبی

(باب ادغام متجانسین)

قاچان مخرجلری بر اولوب صفتلری باشقه اولان حرفلر بر برینه اوچراسه، ادغام متجانسین اولور. امّا بونک حرفلری اوچ مخرجدر. بری (طا، دال، تا) مخرجیدر مثالی:(لئن بسطت) (وقالت طائفة) (اثقلت دعوالله) (ماعبدتم) کبی. وبری (ظا،ذال،ثا) مخرجیدر مثالی:(اذظلموا)(یلهث ذلك) کبی. وبری (با،میم)مخرجیدر. مثالی: (یا بنیّ ارکب معنا) کبی.

تعریفی: ما اتحدا مخرجاً واختلفا صفةً

باب ادغام متقاربین

قاچان مخرجنده ویا صفتنده یاقنلغی اولان حرفلر بر برینه اوچراسه ادغام متقاربین اولور. اما بونک حرفلری ایکی مخرجده در: بری (لام، را) مخرجیدر مثالی:(قل ربّ) (بل رفعه الله) کبی. وبری (قاف

كاف) مخرجيدر مثالى: (الْم نَخْلُقْكُم) كبى.

باب ادْغام شمسيّة

ادغام شمسيّة حرفلرى اون دورت حرفدر كه بوبيتنك اولگى حرفلريدر

تُبْ ثُمَّ، دَعْ، ذَنْباً، رِمى ، زِدْ، سَمْعَةً

شُمْ،صُدْر ، ضَيْف،طاب، ظُنَّ،لَهُ،نَعَمَ

تعريف اولان «الف لام» بو اون دورت حرفدن نونغه اوچراسه ادغام شمسيّة مع الغنه اولور؛ قالغانينه اوچراسه ادغام شمسية بلاغنه اولور. مثالى: (والنّاس) والشّمس) (وَالتّين) كبى

باب اظْهار قَمَرِيّة

اظهار قمرية حرفلرى اون دورت حرفدر كه (اَبْغ،حَجَّكَ،وَخَفْ، عقيمه) حرفلريدر. قاچان لام تعريف بو اون دورت حرفدن برينه اوچراسه اظهار قمرية اولور مثالى: (والعصر) (والفجر) كبى.

باب قَلْقَلَة

حروف قلقلة بيش حرفدر كه (قطب جد) حرفلريدر. قاچان بو بيش حرفدن برى كلمه نك اورتاسنده ويا صوكنده ساكن اولسه قلقلة اولور، (يدْخلون) (احَدْ) (بالحقّ) كبى.

اَلقلقلةُ لغةً التحرُّكُ والاضطراب وفى الا صطلاح تقلقل المَخرج حتى يسمع له نبرة قويّة .

باب حكم الراء

قاچان را اوستلى ويا اوترەلى اولسه قالن اوقلور. مثالى: (الرحمن)

(الرَّحيم) (والرُّوح) (نصر الله) كبى. واگر آستلى اولسه نچكه اوقلور مثالى (بالبرّ) كبى. ودخى را ساكن اولوب ماقبلى اوستلى ويا اوترەلى اولسه قالن اوقلور مثالى: (وَانْحَرْ) (مَنْ شَكَرْ) (بالنُّذُرْ) كبى. واگر را ساكن اولوب ماقبلى اوستلى اولسه نچكه اوقلور مثالى: (وَاسْتَغْفِرْهُ) (وَاصْطَبِرْ) كبى. اما بو صورت اخيرەده رانك صوڭنده حروف استعلادن برى توشسه اول زمان قالن اوقلور.

حروف استعلا يدى حرفدر كه (خُصَّ ضغطقظ) حرفلريدر. مثالى: (مرْصاد) و (قرطاس) و (فرقة) كبى. امّا حروف استعلا آستلى اولسه اول زمان نچكه وقالين اوقومق درست اولور. مثالى: (كلّ فرق) كبى. ودخى راساكن اولوب ماقبلينك كسرەسى عارض اولسه اول زمان ينه قالن اوقلور. مثالى (ارجعى) (لمن ارتضى) كبى. ودخى راساكن اولوب ماقبلى دخى ساكن اولسه ساكنه اعتبار اولنماز ماقبلينه اعتبار اولنور: اگر ماقبلى اوستلى ويا اوترەلى اولسه قالن اوقلور. مثالى: (بالصّبر) (من كلّ امر) (فى الصّدور) كبى.

واگر آستلى اولسه نچكه اوقلور. مثالى: (بصير) (قدير) كبى. ودخى راساكن اولوب ما قبلى حرف لين اولسه اول زمان دخى نچكه اوقلور. مثالى: (خَيْر) (سير) كبى

باب لفظة الله

قاچان لفظة اللّهنك آلغى ياغى اوستلى ويا اوترەلى اولسه قالن اوقلور. مثالى: (هو الله) (نصرُ الله) كبى. واگر آستلى اولسه نچكه اوقلور مثالى: (بالله) (ولله) كبى،

باب الضمير

قچان ضمیرنڭ ماقبلی متحرك اولسه‌مد اولنور. مثالی: (انّهٗ) (بهٖ) و (لهٗ) کبی. امـا (لم‌یتنّه) (ومانفقه) مد اولنماز؛ زیرا ضمیر دگلدر نفس کلمه‌دندر، واگر ماقبلی ساکن اولسه قصقارتلور مثالی (علیْهِ) (الیْهِ) (فیْهِ) کبی. اما سورهٔ فرقانده (فیهٖ مهانا)ده مد اولنور.

بابُ السَّکْتَة

سکته قرآن عظیم الشأنده دورت یرده‌در: بری سورهٔ کهف‌ده (عوجًا قیّمًا) وبری‌سورهٔ یس‌ده (من مرقدنا هذا) وبری‌سورهٔ قیامه‌ده (وقیل من راق) وبری سورهٔ مطففین‌ده (کلّا بل ران)در. تعریفی: سکته طن آلمیچه‌غنه تـاوشنی کیسودر. معلوم اولا که هاء سکته‌لرنڭ وصللرنده قایسی قاری‌لر قاتنده آزغنه‌توقتاو لازم‌در، یعنی حالت وصلده (لم یتسنه واقتده وکتابیه‌و حسابیه ومـالیه وسلطانیه وما ادریك ماهیه)ده هایی اثبات‌ایدن‌قاری‌لر ایچون سکته لازم‌در. عاصم، جمیع مواضعده وصلنده هانی اثبات ایلادی. بعضیلر «کتابیه حسابیه» لفظلریدین غیریـده اثبات ایتمدیلر. اماوقف حالنـده هاء سکته‌لرڭ اثباتی متفق علیه‌در. «تمت»

مهم افاده (١)

تجویدلغتده بر نرسه‌نی یخشی ایتمك وخوشچه یاصامق معناسنده‌در. اصطلاحده (وهو اعطاء الحروف حقها من کل صفة ومستحقها. ورد کل واحدلاصله)در. حقهادن مراد صفت‌لازمه‌در. مستحقهادن مراد صفت عارضه‌در. لاصله‌دن مراد مخرج‌در فافهم.

معلوم اوله‌که حرفلرنك مخرجلری اون یدیدر: (اولـگی مخرج جوفدر، یعنی بوغاز ایله آغز ایچنده اولان بوشلق‌در، بوندن حرف مدچیقار (ایکنچی مخرج بوغاز توبیدرکه کوکره‌کگه طوطاشقان یریدر، بوندن اوّل (همزه) صکره‌سندن (ها) چیقار (اوچنچی مخرج بوغاز اورتاسیدر، بوندن اوّلا (عین) صکره‌سندن (حا) چیقار (دورتنچی مخرج بوغاز اوّلیدرکه آغزغه یقین اولان یریدر. بوندن اوّلا (غین) صکره‌سندن (خا) چیقار (بیشنچی مخرج تل توبینك اوستی ایله آنك قارشوسی اوست طرفدر. بوندن قاف چیقار (آلتنچی مخرج قاف مخرجی کبیدر لکن آندن بر بارمق مقداری آشاغیدر. بوندن (کاف) چیقار (یدنچی مخرج تل‌نك اورطاسیله برابری اوست طماقدر. بوندن ترتیب اوزره جیم، شین، یا، چیقار. (سیکزنچی مخرج مخرجنك مابعدجکزی برابری اولان صولدن یاصاغدن تل یانی ایله، آنك قرشوسی اولان اوست تشلریدرکه آظو دیرلر، تشینك آردنده‌غی تشکه کلنجه‌در. بوندن

(١) اوشبو افاده اوّلـگی طبع‌سنده رساله‌نك حاشیه‌سنده باصلغان بولسه‌ده کتابنك ایچینه برده تعلقی بولمادغندن اخیرگه باصمق مناسب کورلدی.

(ضاد) چیقار . طوقزنچی مخرج: بوندن دخی صاغدن یاصولدن صاد، ضاد مخرجینك نهایتندن تل اوچینه وارانچه اولان یانی ایله آنك قرشوسی اولان اوست طماقدرکه ضاحك وناب ورباعیه وثنیه تشلرینك اوست چیتلریدر بوندن (لام) چیقار. اونچی مخرج تل اوچیله قارشوسنده ایکی اوست آل تشلرك ایتلریدر، بوندن اخفاء اولمیان (نون) چیقار. (اون برنچی مخرج تلنك آرقه سیله قرشوسی اولان ایکی اوست آل تشلرك اوست چیتی اولان طماقدر، بوندن (را) چیقار. (اون ایکنچی مخرج ترتیب اوزره تل اوچیله ایکی اوست آل دیشلرك یارطیسندن یوقاری درکه یانلرینه وارانچه در، یانلرینه غایت یاقن اولان یرندن (طا) چیقار. آنك بر آز آشاغیسندن (دال) چیقار، یارتیلرینه یقین اولان یرندن (تا) چقار (اون اوچنچی مخرج ترتیب اوزره تلنك نچکه اوچیله ایکی آسقی آل تشلرنك یوقاروغی یارطیلریدر یارتیلرینه یاقن اولان یرندن (صاد) چیقار. دخی یوقاروسندن شین چیقار، باشلرندن (زا) چیقار. یاخود اوسکی آل تشلرك باشلری طرفینه اولان یارطیلریدر یارطیلرینه یقین اولان اورندن (صاد)، دخی باشلرینه یقین اولان یرلرندن (سین)، تمام باشارندن (زا) چیقار (اون دورتنچی مخرج ترتیب اوزره تل اوچینك یوقارو اوچیله اوست تشلرنك باشلریدر، تلنك غایت اوچینك آرقه سندن (ظا)، آز راق آردندن (ذال) چیقار، آز راق آرطدن (ثا) چیقار. بونلرنك ترتیبی تل اوچینك طشره یه چقمسیله در. (اون بشنچی مخرج ایکی اوست آل تشلرنك باشلریله آست ایرننك اچیدر وندن (فا) چیقار (اون آلتنچی مخرج ایکی ایرن آراسیدر، بوندن ترتیب اوزره ایرنلرنك ایچلری بر برینه قوت ایله یابلسه (با) چیقار، صکره ینه ایچلرندن بر مقدار اوچلرینه یقین یرلری بر برینه آزغنه یابلسه (میم) چیقار دخی زیاده اچلرینه یقین اولان یرلر بر برینه قاپلانمیه رق

قوشمق ایله (واو) چیغار یاخودتر تیب اوزره (واو ،با، میم) چیغار (اون یدنچی مخرج خیشومدر یعنی کـکز قوغیدر. بوندن نون مخففات ایله غنه چغار. فافهم. معلوم اوله که صفات حروف ایکی قسمدر: بری صفات لازمه‌در بوده تعالی یه اهم مشهوراولنلری اون یدیدر: بری (جهر) در جهر دیوب حرف حرکه ایله ئه یتلدکده مخرجده آرالق قالمایوب صولشنك بتونسی یا کوبره گی حبس اولنوب طاوشنك اشکاره اولمسنه دیرلر. حرفلری بونلردر (ظل قور بض اذغزاجنده مطیع). و بری (همس) در همس دیو حرف حرکه ایله نطق اولندقده مخرجده آرالق قالوب نفسك جاری اولمسنه دیرلر. حرفلری بونلردر (فحثه شخص سکت) وهماضدان: و بری شدت‌در شدت دیو حرف اسکان ایله ئه یتلدکده طاوش اصلا اقمامغه دیرلر حرفلری بونلردر (اجدقطبکت). و بری (رخاوت) در رخاوت دیو اسکان ایله نطق اولندقده صوت کمالیله اقماسنه دیرلر. حرفلری بونلردر (خس حظ شص هز وضغث یافد). و بری (بینه) در بینه دیو صوتك کمالیله اقماق بیننده اولماسنه دیرلر حرفاری بونلردر . (لن عمر) و هی اضداد . وبری (استعلا) در استعلا دیو حرف ئه یتلـگه‌نده تـل اوست طماقغه فالقماغه دیرلر. حرفـلری بونلردر (خص ضغط قظ). و بری (استفاله) در استفاله دیو حرف ئه یتلـگه‌نده تل توبه‌ن چکه سمتنه دوشوب اوست طماق جانبنه مرتفع اولمامغه دیرلر حرفلری بونلردر (انشر حدیث علمك سوف یجهر بهذا) و هماضدان. وبری (اطباق) در اطباق دیو حرف ئه یتلـگانده تل اوست طماغه قپانمغه دیرلر. حرفلری (صاد، ضاد، طا ظا) در. و بری (انفتاح) در انفتاح دیو حرف ئه یتلـگانده تل ایله حنك اعلا بری برندن آیرولوب آرالرندن صولش چقماسنه دیرلر حرفلری (اخذو جدسعة فزکاحق له شرب غیث) وهماضدن. و بری (قلقله) در قلقله دیو قاطیلق ایله قچقر و صفتلرینك

جیلووی. یاخود طاوشنی مخرجدە سلکتمکدر. یاخودمخرجنی قاطی طاوش ایله قایتارودن حاصل اولان آرتق طاوشدر. قلقلة ساکن حرفکه مخصوصدر دیدیلر. حرفلری (قطب جد) حرفلری در. ودخی (صفیر) در. صفیر دیو حرفلرك صوتی صزغروغه شبیه اولمسنه دیرلر حرفلری (صاد، سین، زای) در. و بری (تکریر) در تکریر رایه مخصوصدر. ئەیتلگەن وقتنده تل نك سر جمسیدر. لکن رانی تلفظ ایلین کمسه بیك صاقلانوب ایتوب رانك تکرارندن صاقلانمق کرکدر. و بری تفشی در، تفشی دیو حرف ئەیتلگەنده طاوشی آغز ایچینه طاغیلوب ظاء معجمه مخرجنه وارانچه اوزاتمغه دیرلر. بو مشهور اولوب شینه مخصوصدر. و بری (استطاله) در استطاله دیو صادنك طاوشی، مخرجنك اوّلندن آقتغینه وارانچه صوزلمسنه دیرلر. و بری (غنه) در. غنه دیو حرفنك طاوشینك طاناودن کلمسنه دیرلر. حرفلری نون میم در. و بر قسمی صفت عارضه در. بوده اون بردر: بری تفخیمدر تفخیم دیو حرف قالن اوقلمغه دیرلر. و بری ترقیقدر ترقیق دیو حرف نچکه اوقلمغه دیرلر. تفخیم حرفلری اوندر استعلا حرفلریله (لام، را، والف) در. حروف استعلاده تفخیم واجبدر: حروف انخفاضده لام وراوالف دن باشقه سنده ترقیق واجبدر و بری ادغامدر که تعریفی: خلط الحرفین المتماثلین او المتقاربین) در. و بری اخفادر تعریفی: حالة بین الادغام و الاظهار فلا تشدید فیه) در. و بری اظهاردر تعریفی: (الانفصال تباعدابین الحرفین) در. و بری قلبدر تعریفی: قلب النون الساکنة میما مخففا مع غنة قبل الباء. و بری مددر تعریفی: (اطالة الصوت بحرف مد من حروف العلة) و بری وقفدر تعریفی: قطع الصوت دون النفس) در. و بری سکته در تعریفی: (قطع الصوت

بلانفس‌در. وبری سکوندر سکون دیو حرفك حرکه‌سی اولممغه دیرلر. وبری حرکه‌در حرکه سکونك ضدیدر.

معلوم اوله‌که میمك اخفاءسی (میم ساکن بایه اوغرادقده) ذاتینی بالکلیة کیدرمیوب ایرنلرین بربرینه بیك باصمیه‌رق وماقبلنده اولان حرفی اشباع ایتمیه‌رك ذاتینی فی الجمله ستر ایتمکدر. باب اقلابده دخی بویله‌در (اما اخفاءلرنك وتشدیدلرنك زمانی حرفین‌دن اقل، حرف واحددن اکثر اولملیدر. فافهم. ودخی را کلمه‌نك آخرنده بولنوب کسره ایله رانك بیننه حرف استعلا ساکن اوله‌رق حاصل اولسه (من مصر) (وعین قطر) کبی بلاروم وقفنده ینه تفخیم وترقیق جائزدر. اما حکم اللام: قچان لفظة الله‌نك آلدی مفتوح غیر ممال یا مضموم اولورسه لامنی تفخیم واجبدر مفتوح ممال اولورسه تفخیم وترقیق جائزدر ماقبلی مکسور اولسه ترقیق واجبدر (اسکیجی زاده).

معلوم اوله‌که ضمیرك ما بعدی ساکن اولورسه ماقبلی کرك متحرك اولسون (کرسیه السموات) کبی کرك ساکن اولسون (فاریه الآیة) (وبما عاهد علیه الله) کبی جمهور قراء عندنده مد اولنمز. ودخی ضمیرنك اوزرینه کرك سکون محض ایله وکرك روم ایله وقف اولندقده جمیع مواضعده صله ترك اولنورکه (منه) (واجتبیه) لر کبی. معلوم اوله‌که (عوجا) ده تنوینی الفه قلب ایدوبده سکته‌یی الف اوزرینه من (مرقدنا) ده دخی الف اوزرینه (من راق) ده نون اوزرینه (بل ران) ده لام اوزرینه ایتملیدر.

« سلاسلا قواریرا » سورهٔ انسانده‌در . حفص قرأتنده حالت وقفده یدی کلمه‌نك صوڭینه بر نرسه‌دن بدل اولمیچه الف لاحق اولمشدر. وقفده الف اوز رنده‌وقف اولنور :و صلده الفسز اوقلور : بری متکلم واحد ضمیری اولان (انا) در . و بری (لـکنا هو الله)در و بری (الظنونا)در . و بری (الرسولا)در . و بری (السبیلا) در . و بری (سلاسلا)در . (حفصدن بر روایتده سلاسلاده‌لامی اسکان ایله وقفدر) و بری اوّلـکی (قواریرا) در .

معلوم اوله‌که روایت حفص اوزره سورهٔ فصلتده (ءاعجمی) نی تسهیل ایله یعنی همزهٔ ثانیه‌یی همه بینیله حرکه‌سی جنسی اولان الف بیننده هاشائبه‌سی اولمیه‌رق قراءت ایتمکدر . سورهٔ هودده اولان (مجریها) یی امالهٔ کبری ایله قراءت ایتملی‌در . بو صورتده، یعنی مجریهاده رانك اوڭنده واقع اولان الف اماله ایله اوقلدیغی صورتده رایی نچکه اوقومق لازمدر .

معلوم اوله‌که (لم یتسنه) سورهٔ بقره‌ده‌در (واقتده) سورهٔ انعامده‌در (ماهیه سورة) القارعه‌ده‌در باقیلری سورة الحاقه‌ده‌در . (لـکنا ،) سورة کهف‌ده‌در (الظنونا ، الرسولا ، السبیلا) سورهٔ احزاب‌ده‌در .

انتهى